

KIRJASTON TOIMINTASUUNNITELMA 2026

1. **Kaikille mahdollisuus lukea** - Lukutaito on kansalaistaito. Kirjaston osaajat ja kokoelmat ovat monipuolisen lukemisen ja monilukutaidon edistämistä varten.
2. **Tukea aktiiviseen kansalaisuuteen ja hyvinvointiin** - Kirjasto opastaa tiedonlähteille ja tukee elinikäistä oppimista. Kirjasto ehkäisee syrjäytymistä
3. **Osaamista ja yhteistyötä** - Kirjastossa työskentelee osaava ja osaamistaan kehittävä henkilökunta. Kirjasto toimii valtakunnallisessa ja kansainvälisessä kirjastoverkossa. Kirjasto kehittää toimintaansa yhdessä asiakkaiden kanssa.
4. **Kaikille avoin tila** - Jokainen on tervetullut kirjastoon.

Lukutaito ja lukemisen edistäminen

- Kirjastot tukevat lukutaitoa koko ihmisen elinkaaren ajan. Lukemisella ja lukutaidolla on erityisiä hyvinvointivaikutuksia. 2025 laadittu **Lukutaitostrategia** otetaan käyttöön niin toiminnassa kuin yhteistyössäkin.
- Laaditaan **mediakasvatussuunnitelma** osaksi Lukutaitostrategiaa.
- Koululla järjestetään **luokkien välinen lukuhaaste** lukuvuosittain. Leikkimielisessä kisassa luokat kilpailevat omissa sarjoissaan (1.-3.lk., 4-6.lk. ja 7.-9.lk.). Sivumäärällisesti eniten lukeutunut luokka jokaisesta sarjasta palkitaan rahallisella kannustimella luokkaretkikassaan. Lukuhaasteessa voidaan hyödyntää koululla käytössä olevia pulpetti- ja lukudiplomikirjoja. Haastetta voidaan suorittaa esim. lukuvälituntien aikana.
- Tammi-Helmikuussa järjestetään **Talvirieha** lapsiperheille.
- Perjantaina 6.2. vietetään **Lainan päivän etkoja**, jolloin kannustetaan asiakkaita päivittämään asiakastietonsa ja palauttamaan mahdolliset unohtuneet lainat, jolloin he saavat saksot anteeksi. Lisäksi päivän aikana voi halutessaan tutustua kirjaston varastokokoelmaan.
- Järjestetään alakouluikäisille **kirjavinkkaus** keväällä ja **kirjailijavierailu** syksyllä aikuisväestölle.
- Kirjaston **2026 -kesälukuhaasteessa** luetaan koko perheen voimin. Sarjoja on kolme: 1) perhe lukee yhdessä (4 kirjaa), 2) lapset ja nuoret 7–17-vuotiaat (5 kirjaa) ja 3) aikuiset (6 kirjaa). Passin palauttaneiden ja yhteystietonsa jättäneiden kesken arvotaan lahjakortteja paikallisiin ruokapaikkoihin.
- Mahdolliset uudet **maahanmuuttajat ja koulunkäynnin ohjaajat** kutsutaan vuosittain **kirjastoon tutustumaan**.
- Kirjasto järjestää yhdessä koulujen kanssa **kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetusta**. Matti Lohen koulun eskarit ja luokat 1, 3, ja 7 sekä lukion 1. luokka ja koulunkäynnin ohjaajat kutsutaan joka syksy kirjastokäynnille. Kolmasluokkalaisille järjestetään pakopeli, joka tarjoaa uudenlaisen tavan tehdä kirjallisuutta tutuksi sekä konkretisoida tiedonhankinnan ja monilukutaidon merkitystä. Seitsemäsluokkalaisille kirjastonkäyttöä ja tiedonhakua opastava tehtäväsuunnistus toteutetaan QR-koodien ja mobiililaitteiden avulla. QR-koodien takaa löytyy materiaalia tehtävää varten tai sivusto, jolta tiedon voi löytää. Oppilaat kiertävät samalla kaikki osastot ja oppivat, mitä miltäkin osastolta löytyy.
- **Lukukoiratoimintaa** jatketaan. Lukukoiratoiminnan tarkoitus on innostaa lukemaan ja tukea lukemaan oppimista suorituspaineettomassa ympäristössä. Sen on todettu useissa tutkimuksissa kannustavan etenkin pieniä lapsia lukemaan.
- Vuosittain kunnassa syntyviä vauvoja muistetaan **”rotinakasseilla”**, joihin kirjasto lahjoittaa vauvoille ensikirjan ja tietoa lukemisen tärkeydestä.
- Rautalammin Kulttuuriseuran **lukupiirin** toimintaa tuetaan toimittamalla heille tarvittavat kirjat ja teemaluettelot.
- Rautalammin kulttuuriseura järjestää syksyllä 2025 lapsille ja nuorille kirjoituskilpailun, **Kalikkakasa III**. Palkintojuhlaa vietetään Kalevalan päivänä 24.2.2026 Rautalammin kirjaston Kivijalassa. Kilpailun palkintoina on lasten ja nuorten kirjoja. Kirjasto osallistuu palkintokirjojen valintaan ja palkintojuhlaan.

Digitaalisen tasa-arvo edistäminen

- **Digineuvontaa** jatketaan.
- Vanhustenviikolla **SeniorSurf**-päivä – iäkkäiden digiosallisuus ja mediataidot

Yhdenvertaisuuden vahvistaminen

Kirjastopalvelut ovat mahdollisimman saavutettavat ja esteettömät.

- Unicefin lapsiystävällinen kunta -malli huomioidaan kirjastossa toiminnassa mm. siten, että tuetaan lasten turvallista kehitystä, yhdenvertaisuutta, oikeutta tiedonsaantiin, osallisuutta, oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin sekä oikeutta leikkiin ja vapaa-aikaan.
  - kirjasto lapsen näkökulmasta
    - helposti saavutettavissa
    - turvallinen paikka
    - palvelut maksuttomia
    - paikka tavata kavereita ja viettää aikaa
    - monenlaista tekemistä ja tapahtumia
    - opastusta / tiedotusta
    - tietoa sekä koulutyötä että harrastuksia varten
- Kirjasto tarjoaa **kotipalvelua** niille kuntalaisille, jotka eivät itse pääse kirjastoon. Kotipalveluasiakkaita on tällä hetkellä 6, lisäksi käydään hoitokodeissa.
- **Saavutettavuuden** lisääminen:
  - Vuonna 2021 tehdyn esteettömyyskartoituksen mukaan kirjahyllyt ovat liian korkeita. Vuonna 2024 kaunokirjallista aineistoa karsittiin niin, että saatiin ylimmät hyllyt pois käytöstä. Vuonna 2026 karsinta jatkuu tietokirjallisuuden osalta.
  - Kevythissiä nuorten osastolle ja etätyötilaan on esitetty investointiosaan vuodelle 2027.

Osallisuuden ja demokratian lisääminen

Kirjasto tukee yhdessä tekemistä ja osallistumista.

- Kirjasto osallistuu omalta osaltaan runoilija, kirjailija, suomentaja **Yrjö Kaijärven juhlavuoden** toteuttamiseen järjestämällä mm. aineistonäyttelyn.
- Kirjastopalvelujen markkinointi kesäasukkaille jalkautetaan järjestämällä **Pop up-kirjasto kesätreffeillä**.
- Kirjaston joulunavaus, mm. poistomyynti, arvonta ja ohjelmaa lapsille.

Muu toiminta:

- Asiakaspalautteissa kirjastolta on toivottu leffailtoja aikuisille, luentoja, esinelainaukseen verenpainemittareita, keppihevosta ja porakonetta.
  - Vuonna 2026 pyritään järjestämään yksi elokuvaesitys aikuisille
  - Esinelainaukseen hankitaan asiakkaiden toiveesta 2 keppihevosta ja verenpainemittari lisäksi lapsiperheiden arkea tuetaan hankkimalla esim. kantoreppu, syöttötuoli, lasten melukuulokkeet ja lapsille suunnattuja tunnetaitoja ja oppimista tukevia välineitä. Osa hankinnoista voidaan toteuttaa mahdollisesti yhdessä järjestöjen kanssa ja osin kierrätyksenä

Tilastolliset tavoitteet:

2936	2024	%/asukas	31.6.2025	%/asukas	Arvio 2026	%/asukas	Tavoite 2026 Pohjois-Sa- von ka. %
Lainaaajat	1102	38	948	32	1100	37	31
Lainaus	43 923	15	16044	5	32288	11	16
Käynnit	50 264	17	25850	9	51700	18	10